

Zoran Ćirković

Razgovor sa trenerom u borenjima

Beograd: SIA, 2017.

„... Filozofska misao u borenjima, kako ja volim da kažem, je dijaloška, umeti razgovarati sa svakim borcem, to je najveće umeće koje bi trebalo da poseduje svaki trener. Dijalog sa borcem, učenicom, kao igra pitanja, gestova i odgovora, kao uvežbavanje pokreta kod kojih postoji za, a postoji i nešto protiv. U sticanju znanja, pitanja imaju prednost pred odgovorima. Kad učenik postavi treneru pravo pitanje onda se može nadati ispravnom odgovoru i to je onda u stvari 'mišljenje na putu' pri čemu se ne otkriva samo istina, nego i zablude koje je prate...“

(Ćirković, 2017: str. 8)

Nova knjiga prof. dr. Zorana Ćirkovića, dvadeset i četvrta po redu, pod nazivom „Razgovor sa trenerom u borenjima“ vrlo je korisno i inspirativno štivo ne samo za brojne sportske profesionalce, već i za širu čitalačku publiku: studente Fakulteta sporta i fizičkog vaspitanja i srodnih fakulteta, sportske psihologe, pedagoge i sociologe, bioetičare i filozofe sporta, ali i za sve zaljubljenike u sport i nadasve borilačke sportove. Knjiga se sastoji od dijaloga, trenerskih razgovora, koje je prof. dr. Ćirković vodio s vrhunskim sportašima, boricima koje je trenirao, Matom Parlovom, boksačem, olimpijskim pobjednikom (Olimpijske igre u Münchenu, 1972. godine) i svjetskim prvakom, Dragomirom Bečanovićem, džudašem, svjetskim prvakom, i Danom Pantićem, džudašem, osvajačem brončane medalje na europskom prvenstvu i sudionikom Olimpijskih igara. Veoma pregledno koncipiranu knjigu na više od tri stotine strana čine: Predgovor (str: 3-6), Uvod (str: 7-13), srž knjige pod nazivom „Moć trenerskog razgovora“: Razgovor sa Parlovom (str: 15-274); Razgovor sa Bečanovićem (str: 275-298); Razgovor sa Pantićem (str: 299-326), zatim Prolog (str: 327-328), Literatura (329-330) i Beleška o autoru (331-332). Knjiga je obogaćena i fotografijama – osamdeset i šest fotografija borbi, treznažnog procesa, slobodnog vremena spomenutih vrhunskih boraca – koje čitateljima živopisno ilustriraju svaki segment ovih triju sportskih i životnih priča. Primjetno je da je najobimniji dio

knjige posvećen razgovorima s Parlovom, te podsjetimo da se baš ove, 2018. godine, navršava deset godina od smrti ovog olimpijskog pobjednika, rođenog Imoćanina, izuzetno popularnog i jako voljenog vrhunskog sportaša s prostora bivše Jugoslavije.

Zašto sam odlučila napisati prikaz ove vrlo inspirativne knjige? Nekoliko razloga je u pitanju: najprije, kao nastavnik koji predaje sociologiju sporta, koji se bavi i bioetikom sporta, često sa studentima diskutiram o brojnim aspektima kompleksnog odnosa *trener - sportaš*: Kakav odnos trener uspostavlja sa sportašem?; Je li riječ o takozvanom demokratskom modelu ili paternalističkom modelu ili se u realnosti i jedan i drugi model prožimaju i dopunjuju?; Je li uloga trenera slična ulozi roditelja? Koliko je uloga trenera srodna ulozi mentora ili tutora? Ima li sličnosti u ulogama trenera i liječnika? Koliko su bioetički principi u sportu važni za formiranje karaktera vrhunskog sportaša? itd. Sljedeći razlog jest činjenica da je ovo štivo nezaobilazna literatura za sve buduće profesionalce u sportu, kako trenere i nastavnike tjelesnog odgoja, tako i buduće sportaše, i rekreativce i vrhunske, borce, ali ne samo boksače i džudaše. Naime, dijalozi između trenera i sportaša, autentični razgovori koji su izneseni u ovoj knjizi, mogu biti vodič za učenje, savladavanje i unaprjeđivanje kompleksnih vještina komunikacije između nosilaca dviju društvenih uloga – uloge trenera i uloge vježbača/sportaša, bez obzira na to o kom sportu je riječ, individualnom ili timskom. Najzad, razgovor kao oblik verbalne komunikacije jest okosnica samog odnosa *trener - sportaš*, a bez kvalitetnog razgovora koji se temelji na autentičnom *platonovskom* dijalogu nema kvalitetnog odnosa *trener - sportaš*, a zasigurno u tom slučaju izostaje i značajni sportski rezultat. Otuda je ova knjiga nezaobilazno štivo za sagledavanje, promišljanje i učenje svih aspekata kvalitetne komunikacije između trenera i vježbača/sportaša koja je neophodan uvjet za postizanje (vrhunskih) sportskih rezultata. Kao takva, ova knjiga jest i bioetičko štivo *par excellence*, iako je sâm autor ne označava kao knjigu bioetičkog karaktera. Naime, ističemo da je analiziranje komunikacije unutar kompleksnog odnosa *trener - sportaš/vježbač* te razmatranje unaprjeđivanja komunikacije nosilaca ovih dviju društvenih uloga nezaobilazna tema u suvremenoj bioetici sporta. Podsjetimo na povijest bioetike i činjenicu da je promišljanje brojnih modela odnosa *liječnik - pacijent* krucijalna tema za razvoj bioetike, počevši od medicinske etike kao kolijevke bioetike, preko principizma i antiprincipizma, pa sve do koncepta integrativne bioetike. Ako imamo na umu da je zajednički imenitelj uloge liječnika i uloge trenera neupitni autoritet koji liječnik, odnosno trener, posjeduju kao profesionalci u odnosu na pacijenta, odnosno sportaša/vježbača, jasno je zbog čega su brojni aspekti odnosa *trener - sportaš* krucijalne teme za ozbiljno promišljanje u suvremenoj bioetici sporta.

Razmotrit ćemo ukratko neka od najvažnijih pitanja i odgovora koje autor navodi u svojoj knjizi. 1. Što je to onda dobar trener? – To je onaj trener koji može pružiti

podršku koja vam je potrebna da biste krenuli na put uspjeha. Njegova najvažnija sposobnost je sposobnost slušanja, sposobnost uživljavanja, sposobnost da razumijete ono što vam on govori i da na osnovi svega toga nudi najispravniji način gledanja na borenja (Ćirković, 2017:18). 2. Čemu vas trener treba naučiti? – Da sve ono što stvarate – stvarate s namjerom, da ne birate mnogo uvjete, nego da bespoštedno radite (ibidem: 22). 3. Što boks otvara kod tebe, Mate? – Tek u ringu boksač traži istinu u životu, a tek tu je istinski nalaziš u sebi svaki put. Tu istinski saznajem obične životne vrijednosti – samokontrolu, zdrav razum, znatiželju, skromnost, sve me to vodi malo po malo do vrha mudrosti, i oni su me napravili gospodarom vlastite sudbine (ibidem: 26). 4. Što ako budem nokautiran? – To je problem nad kojim imamo i nemamo vlast. Briga o nečemu što bi se moglo dogoditi, ali se još nije dogodilo i vjerojatno nikada i neće, predstavlja boks kao najveličanstveniji sport od svih sportova (ibidem: 43). 5. Što trener mora znati u komunikaciji s učenicom? – Trenerov svijet borenja sastavljen je u rečenici koja je u središtu procesa mišljenja i onoga što drugi treba naučiti (ibidem: 49). 6. Što je to kompletnost trenera u borenju? – To je, prije svega, trener koji ima utjecaj, o kome se posebno priča. Sportaši vjeruju nekome tko je stručan, obrazovan, ima ogromno iskustvo u sportu kojim se bavi i nema te stvari u koju vas takav trener neće moći uvjeriti (ibidem: 60). 7. Mate, što misliš, u čemu se sastoji tvoj život? – Život posvećen razvoju moje duše. To je onaj dio koji najviše osobno doživljavam i koji najviše volim kod sebe. Dio koji je spoznaja i mudrost. U mom životu uvijek je bilo najvažnije osobno napredovanje (ibidem: 99). 8. Zašto borilački sportovi izgrađuju dobar karakter koji je temelj svake ličnosti? – Snažan karakter je poput finog čelika koji je obrađivan i kaljen više puta tijekom obrade. Umjesto da se u borbi slomi, pri nailasku na teškoće on, naprotiv, postaje još snažniji i čvršći. (...) Borilački život čine neprekidna iskušenja našeg karaktera. Snagu volje i čvrstinu karaktera možemo razvijati samo ako ostanemo istrajni u momentima kada želimo odustati. Dakle, biti vlasnik čvrstog karaktera jest jedina i stvarna moć – ostalo, sve drugo je manje vrijedno (ibidem: 158). 9. Mnogi su na sve to govorili: Bečanović je rođen pod sretnom zvijezdom? – Ne, profesore, nisu u pravu. Evo, ja ću im odmah na sve to odgovoriti: Svi su oni u mojoj generaciji imali iste šanse da postanu to što sam i ja učinio, ali nisu imali samo jednu stvar, a to je moju upornost. Imali su čak i veće šanse od mene, bili su svi materijalno zbrinuti i živjeli su bolje od mene. (...) Dobro sam upamtio tvoju devizu: ni jedan dan bez treninga (ibidem: 284). 10. Kako si, profesore, u meni (Pantić) vidio šampiona? – U prvom borilačkom iskušenju borac doslovce poludi od straha; to je, zapravo, iskušenje koje niko ne može opisati. Tako sam te ja vidio u Barceloni 1991. godine na prvenstvu svijeta. Ako u tim trenucima straha borac ima dovoljno snage da probudi dio sebe na koji nije nikada navikao, tada ima i moć stvoriti zlatne dveri i tada je on istinski rođeni borac koji od tog trenutka posjeduje eliksir šampiona (ibidem: 310).

Ovo su samo neka od nezaobilaznih pitanja i odgovora koje navodi autor veoma živopisno dajući mogućnost čitaocima da, skoro u potpunosti, osjete i razumiju sve aspekte kompleksnog odnosa *trener-sportaš*. Ističem – skoro u potpunosti – jer pojedinac koji se sâm(a) ozbiljnije nije bavio sportom nikada ne može u cjelini sagledati i razumjeti sve aspekte i složenost komunikacije *trener - sportaš*. Ipak, imajući pred sobom ovakvo štivo – detaljne, iscrpne dijaloge, pa i odgovarajuće fotografije, bioetički aspekti komunikacije *trener - sportaš* postaju zasigurno bliži i jasniji raznolikoj čitalačkoj publici. Ako bismo najvažnije poruke ove knjige pokušali sažeti, onda bi to bile sljedeće preporuke: *Saslušaj! Razgovaraj! Trudi se! Neprekidno radi na sebi, usavršavaj se!* Ove poruke jesu poruke univerzalne prirode i mogu pomoći svakom pojedincu da razvija vlastitu kulturu dijaloga i vještine komunikacije, i to ne samo u cilju unaprjeđivanja sportske kulture, već uopće, osobne kulture. Na taj način se i pripadajuće društvo može promijeniti i poboljšati – ako jedni druge naučimo slušati, razumjeti i razgovarati. Tako možemo postati i uspješniji profesionalci, ali i bolji ljudi.

Sandra Radenović